

Yabancı Futbolcu Sınırlamasının Takımların Ekonomilerine Etkisi

Bolat Gündüz¹, Kakha Shamatava², İbrahim Sayan³

Özet

Futbol her zamankinden daha atletik bir spor haline gelirken, futbolcularda giderek daha iyi sporcular haline gelmektedir. Futbolun hızla daha yüksek seviyelere gelmesi, kulüplerin transfer politikalarını da etkilemektedir. Bu çalışmanın amacı Türkiye’de uygulanan yabancı futbolcu sınırlamasının takımların ekonomik durumlarına etkisinin incelenmesidir. Çalışmamızda 2005-2006 sezonu ile 2018-2019 sezonu arasında Türkiye Süper Ligi’nde mücadele etmiş 37 takımın transfer giderleri yer almaktadır (n:37). Takımların transfer ettikleri ve başka takımlara gönderdikleri yerli ve yabancı futbolcular ile altyapıdan yetiştirip başka takımlara transfer ettikleri futbolcuların verileri transfermarkt.com üzerinden elde edilmiştir. Verilerin analizi için tanımlayıcı istatistik ve Wilcoxon testi kullanılmıştır. Çalışmamızda yer alan 37 takımın son 14 sezonda yabancı oyunculara 959,69 milyon € harcarken, 532,305 milyon € gelir elde etmişlerdir. Yerli oyunculara toplam 331,132 milyon € harcayan takımlar, 322,86 milyon € gelir elde etmişlerdir. Takımlar altyapılarından yetiştirdikleri futbolculardan da 65,014 milyon € gelir sağlamışlardır. Takımlar transfer ettikleri yerli ve yabancı futbolculara 1,290,822 milyar € para harcarken, başka takımlara transfer ettikleri futbolculardan da 855,165 milyon € kazanç sağlamışlardır. 37 takımın yerli ve yabancı futbolcu transferinde toplam 435,607 milyon € zarar ettikleri görülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Futbol, Altyapı, Yabancı Sınırlaması, Ekonomi

Abstract

The Effect of the Foreign Football Player Limitation on Teams Economies
Football has increasingly developed into a very athletic sport and football players are progressively becoming better athletes. The fact that football has reached higher levels affects the transfer policies of the clubs. The aim of this study the effect of the foreign football player limitation on teams economies. In our study of the between 2005-2006 and 2018-2019 seasons with 37 teams located the transfer expenses competitive in Turkish Super League. The data of the domestic and foreign football players that the teams have transferred to and sent to other teams and the players that have been trained in the infrastructure and transferred to other teams have been obtained through transfermarkt.com. Descriptive statistics and Wilcoxon test were used for data analysis. The 37 teams in our study spent € 959,69 million in foreign players in the last 14 seasons and generated € 532,305 million in revenues. The teams spent a total of € 331,132 million on native players, and earned a total of € 322,86 million. Teams generated € 65,14 million in infrastructure players. While the teams spent € 1,290,822 billion on the domestic and foreign players they transferred, earned € 855,165 million from the players transferred to other teams.

Key Words: *Football, Infrastructure, Foreign Limitation, Ekonomi*

Alıntı: Gündüz, B., Shamatava, K., & Sayan, İ.. (2019). Yabancı futbolcu sınırlamasının takımların ekonomilerine etkisi. International Sport Science Student Studies, 1(1), 58-68.

¹ Dumlupınar Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kütahya, Türkiye, E-mail:bolat.gunduz@dpu.edu.tr

²Dumlupınar Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı (Yüksek Lisans), Kütahya, Türkiye, E-mail:kaxa.shamatava@outlook.com

³Dumlupınar Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu (Lisans), Kütahya, Türkiye, E-mail:sayanibrahim09@gmail.com

1. Giriş

Spor, insanların sosyal yaşamında önemli bir yere sahiptir. Bir kişi aktif olarak herhangi bir spor dalına katılabilir veya izleyici rolünü üstlenebilir. Spor, yalnızca milletlerin kültürünün parçası olarak kalmaz, aynı zamanda potansiyel olarak ekonomilerini de önemli derecede etkilemektedir. Ligdeki takımlar arasında sonucun belirsizliğini sağlayabilmek için maçı kazanma şansı eşit olan takımların olması arzu edilmektedir (Meletakos ve ark., 2016). Futbol, bir yönüyle aynı kurallara fakat farklı kültürden, sosyal kökenden veya dilden gelen insanlar arasında kökenlerden tamamen bağımsız olarak oynanmakta ve toplumun entegrasyon işlevine sahiptir (Alver, 2008). Futbol her zamankinden daha atletik bir spor haline gelirken, futbolcular da giderek daha iyi sporcular haline gelmektedir (Swinnen, 2016, s.1). Belirli toplumlarda belirli sporların gelişimi uluslararası sıralama düzeyinde 'spor sisteminin' durumuna bağlıdır. Küresel bazda yaşanan spor süreçleri, bir ülkenin yetersiz ya da dışa bağımlı gelişmesine yol açabilir (Maguire ve Pearton, 2000). Bu gelişmelerin finansal istikrarı tehdit ettiği ve sadece kulüpler arasında değil aynı zamanda Avrupa'daki ligler arasındaki rekabet dengesini bozduğu düşünülmektedir. Uzun vadeli finansal istikrarı sağlamak ve rekabet gücünü dengelemek için UEFA İcra Komitesi, Avrupa Kulüpleri Birliği ile anlaşarak, Finansal Fair Play yürürlüğe konmuştur. Finansal Fair Play, ilk kez tüm Avrupa kulüpleri için uyumlu, Avrupa çapında ve daha sıkı bir düzenleme olacağı anlamına gelmektedir. Finansal Fair Play kulüplerin kendi öz kaynaklarına dayanarak rekabeti sağlarken, aynı zamanda takımların borç spiriline düşmesini önleyen yasal bir çerçeve de sunmaktadır (Vöpel, 2011). Daha geniş ekonomik baskılara karşı Avrupa futbol pazarı son yirmi yılda katlanarak büyümektedir. Bu büyümenin önemli bir kısmı 'Beş Büyük' lig olarak bilinen, İngiltere Premier Ligi, Almanya Bundesliga, İtalya Serie A, İspanya La Liga ve Fransa Lig 1'dir (Plumley ve ark. 2018). Futbolun hızla daha yüksek seviyelere gelmesi, kulüplerin transfer politikalarını da etkilemektedir. Takımlar gerek ulusal gerekse uluslararası müsabakalarda rakipleri ile mücadele edebilmeleri için daha kaliteli futbolculara ihtiyaç duymaktadırlar. Bu ihtiyaç takımları yerli oyuncuların yanı sıra yabancı oyuncu transferine de yönlendirmektedir. Futbol kulüpleri transfer çalışmaları kapsamında, kendilerine faydalı olacağını düşündükleri futbolcuları belirli bir transfer ücreti karşılığında başka bir kulüpten lisansını kiralamak veya satın almak yoluyla kulüplerine kazandırmaktadır (Ersoy ve ark., 2016). Türk futbolunun profesyonel olarak kabul edildiği yıllardan itibaren yabancı oyuncu sınırlamasına yönelik farklı uygulamalar yapılmıştır. Türkiye Futbol Federasyonu (TFF), yabancı futbolcu konusundaki ilk sınırlandırmayı 1951 yılında takımların kadrolarında yalnızca 1 yabancı futbolcu bulundurmalarına izin vermiş ve bu kuralı 1966 yılına kadar devam ettirmiştir. 1966 yılında bu sayı ikiye çıkartılmış ve 1989'a kadar takımlar kadrolarında 2 yabancı oyuncu bulundurma hakkına sahip olmuşlardır. 1989 yılında ise takımların kadrolarında bulundurabileceği yabancı oyuncu sayısı 3'e çıkartılmıştır (Yüce ve ark., 2017). 1989-1990 sezonunda yabancı oyuncu sayısı 3'e, 1996-1997 sezonuna gelindiğinde ise 3+1 kuralı ile 4'e çıkarılmıştır. Bu değişiklik ile takımlar ilk 11'de üç yabancı futbolcu oynatabilme ve bir oyuncuyu da yedek kulübesinde tutma hakkına sahip olmuşlardır (Fişne ve Bardakçı, 2018). 1966'dan 1999 yılına kadar geçen sürede sadece 4 kez değişen kuralda, bu tarihten itibaren ise hemen hemen her sezon farklı bir değişiklik yapılmıştır (Trtspor, 2019). 1998-1999 sezonun ortasında değişiklik yapılarak yabancı sayısı 5'e çıkarılmıştır. 2000-2001 sezonuna gelindiğinde +1 eklenerek 5 oyuncu sahada 1 oyuncu yedek kulübesinde olacak şekilde yeni kural uygulanmaya başlamıştır. 2001-2002 sezonunda 5+1+2 sistemine geçilmiştir. Bu kurala göre takımlar 8 oyuncu ile sözleşme imzalayabilecek fakat sadece 5 oyuncu sahada olabilecek 1 oyuncuyu da yedek kulübesinde bulundurabileceklerdir (Yüce ve ark., 2017). 2005-2006 sezonunda 6 yabancı kuralı devreye girmiştir. 2007-2008 sezonun başında 6+1 olarak değiştirilen kural devre arasında 6+2 olarak tekrar revize edilmiştir. 2008-2009 sezonunda ise 6+2+2 sistemi uygulanmıştır. Bu uygulamada en fazla 6 yabancı sahaya çıkabilirken 2 oyuncu yedek kulübesinde 2 oyuncu da tribünde oturacaktır (Sözcü, 2019). 2009-2010 yılında tekrar 6+2 sistemine geçilmiştir. Takımlar 6'sı ilk 11'de, 2'si de yedek kulübesinde olmak üzere 8 yabancı futbolcuyu maç kadrosuna alma hakkına sahip olmuşlardır (Goal.com, 2019). 2011-2012 ve 2012-2013 sezonlarında 6+2 kuralı ile birlikte müsabakalarda yabancı uyruklu futbolcuların tamamı 28 kişilik müsabaka isim listesine yazılabilirken sadece 6

yabancı uyruklu oyuncu sahada oynayabilecektir (TFF, 2011). Kulüpler 2013-2014 sezonunda en fazla 10 yabancı futbolcu ile sözleşme imzalayıp, müsabakalarda ise en fazla 6'sını oynatabilecek iken, 2014-2015 sezonunda ise kadrolarında en fazla 8 yabancı futbolcu bulundurabilecek ancak bunların aynı anda 5'ini müsabakalarda oynatabileceklerdir (TFF, 2013). 2015-2016 sezonundan itibaren ise 4 sezon boyunca takımlar kadrolarında 14 yabancı futbolcu bulundurabilecek ve istedikleri kadarını kadroya alabileceklerdir (TFF, 2015).

2. Yöntem

Araştırma nicel bir çalışmadır ve araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden olan betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama, bir değişkene ilişkin sayısal değerlerin toplanması, betimlenmesi ve sunulmasına olanak sağlayan istatistiksel işlemlerdir (Demir ve İlhan, 2019).

2.1. Çalışma Grubu: Bu çalışmada 2005-2006 sezonundan 2018-2019 sezonuna kadar olan süreçte Türkiye Süper Ligi'nde mücadele etmiş takımların transferlere harcamış oldukları ücretler incelenmiştir.

Tablo 1.

Araştırma grubunda yer alan takımların oynadıkları sezonlara ait bilgiler

Takım	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010
1. Galatasaray	✓	✓	✓	✓	✓
2. Fenerbahçe	✓	✓	✓	✓	✓
3. Beşiktaş	✓	✓	✓	✓	✓
4. Trabzonspor	✓	✓	✓	✓	✓
5. Bursaspor		✓	✓	✓	✓
6. Gençlerbirliği	✓	✓	✓	✓	✓
7. Kayserispor	✓	✓	✓	✓	✓
8. Sivasspor	✓	✓	✓	✓	✓
9. Başakşehir			✓	✓	✓
10. Konyaspor	✓	✓	✓	✓	✓
11. Gaziantep	✓	✓	✓	✓	✓
12. Ankaragücü	✓	✓	✓	✓	✓
13. Osmanlıspor	✓	✓	✓	✓	✓
14. Manisaspor	✓	✓	✓		✓
15. Eskişehirspor				✓	✓
16. Akhisarspor					
17. Denizlispor	✓	✓	✓	✓	✓
18. Yeni Malatya					
19. Orduspor					
20. Elazığspor					
21. Samsunspor	✓				
22. Rizespor	✓	✓	✓		
23. Bucaspor					
24. Mersin.İ.Y					
25. B.B.Erzurum					
26. K.Erciyesspor	✓	✓			
27. Antalyaspor		✓		✓	✓
28. Hacettepe			✓	✓	
29. Kocaelispor				✓	
30. Kasımpaşa			✓		✓
31. Diyarbakır	✓				✓
32. Sakaryaspor		✓			
33. Balıkesirspor					
34. Alanyaspor					
35. Adanaspor					
36. Göztepe					
37. Karabükspor					

Tablo 1 (Devam)

Araştırma grubunda yer alan takımlara ait bilgiler

Takım	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
1. Galatasaray	✓	✓	✓	✓	✓
2. Fenerbahçe	✓	✓	✓	✓	✓
3. Beşiktaş	✓	✓	✓	✓	✓
4. Trabzonspor	✓	✓	✓	✓	✓
5. Bursaspor	✓	✓	✓	✓	✓
6. Gençlerbirliği	✓	✓	✓	✓	✓
7. Kayserispor	✓	✓	✓	✓	✓
8. Sivasspor	✓	✓	✓	✓	✓
9. Başakşehir	✓	✓	✓	✓	✓
10. Konyaspor	✓	✓	✓	✓	✓
11. Gaziantep	✓	✓	✓	✓	✓
12. Ankaragücü	✓	✓	✓	✓	✓
13. Osmanlıspor	✓	✓	✓	✓	✓
14. Manisaspor	✓	✓	✓	✓	✓
15. Eskişehirspor	✓	✓	✓	✓	✓
16. Akhisarspor	✓	✓	✓	✓	✓
17. Denizlispor	✓	✓	✓	✓	✓
18. Yeni Malatya	✓	✓	✓	✓	✓
19. Orduspor	✓	✓	✓	✓	✓
20. Elazığspor	✓	✓	✓	✓	✓
21. Samsunspor	✓	✓	✓	✓	✓
22. Rizespor	✓	✓	✓	✓	✓
23. Bucaspor	✓	✓	✓	✓	✓
24. Mersin.İ.Y	✓	✓	✓	✓	✓
25. B.B.Erzurum	✓	✓	✓	✓	✓
26. K.Erciyesspor	✓	✓	✓	✓	✓
27. Antalyaspor	✓	✓	✓	✓	✓
28. Hacettepe	✓	✓	✓	✓	✓
29. Kocaelispor	✓	✓	✓	✓	✓
30. Kasımpaşa	✓	✓	✓	✓	✓
31. Diyarbakır	✓	✓	✓	✓	✓
32. Sakaryaspor	✓	✓	✓	✓	✓
33. Balıkesirspor	✓	✓	✓	✓	✓
34. Alanyaspor	✓	✓	✓	✓	✓
35. Adanaspor	✓	✓	✓	✓	✓
36. Göztepe	✓	✓	✓	✓	✓
37. Karabükspor	✓	✓	✓	✓	✓

Tablo 1 (Devam)

Araştırma grubunda yer alan takımlara ait bilgiler

Takım	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019
1. Galatasaray	✓	✓	✓	✓
2. Fenerbahçe	✓	✓	✓	✓
3. Beşiktaş	✓	✓	✓	✓
4. Trabzonspor	✓	✓	✓	✓
5. Bursaspor	✓	✓	✓	
6. Gençlerbirliği	✓	✓	✓	
7. Kayserispor	✓	✓	✓	✓
8. Sivasspor	✓		✓	✓
9. Başakşehir	✓	✓	✓	
10. Konyaspor	✓	✓	✓	✓
11. Gaziantep	✓	✓		
12. Ankaragücü				✓
13. Osmanlıspor	✓	✓	✓	
14. Manisaspor				
15. Eskişehirspor	✓			
16. Akhisarspor	✓	✓	✓	✓
17. Denizlispor				
18. Yeni Malatya			✓	✓
19. Orduspor				
20. Elazığspor				
21. Samsunspor				
22. Rizespor	✓	✓		✓
23. Bucaspor				
24. Mersin.İ.Y	✓			
25. B.B.Erzurum				✓
26. K.Erciyesspor				
27. Antalyaspor	✓	✓	✓	✓
28. Hacettepe				
29. Kocaelispor				
30. Kasımpaşa	✓	✓	✓	✓
31. Diyarbakır				
32. Sakaryaspor				
33. Balıkesirspor				
34. Alanyaspor		✓	✓	✓
35. Adanaspor		✓		
36. Göztepe			✓	✓
37. Karabükspor		✓	✓	

Tablo 1’de 2005-2006 ve 2018-2019 sezonları arasında mücadele eden takımların Süper Lig’de yer aldığı sezonlar gösterilmiştir.

2.2. Veri Toplama Süreci: Araştırmanın amacı doğrultusunda tarama modeli kullanılarak oluşturulan bilgi formuna araştırmacılar tarafından takımların yerli ve yabancı oyunculara verdikleri transfer ücretleri, yerli ve yabancı oyuncudan kazandıkları transfer ücretleri ve altyapıdan yetiştirip sattıkları oyunculardan kazandıkları transfer ücretlerinin verileri transfermarkt.com üzerinden kayıt edilmiştir.

2.3. Analiz

Araştırma sonucunda elde edilen bilgiler IBM SPSS statistics 23 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizlerinde tanımlayıcı istatistik analizi ve Wilcoxon testi uygulanmıştır.

3. Bulgular

Tablo 2.

Takımların altyapıdan yetiştirip sattıkları ve yaptıkları minimum-maksimum transfer ücretleri (milyon Euro (€))

	N	Min.	Maks.	X±SS.
Sezon	37	1	14	6,78±4,86
Altyapıdan kazanılan	37	0,000	28,068	1,75±6,16
Yabancıya ödenen bonservis	37	0,000	229,461	25,93±55,58
Yabancıdan kazanılan bonservis	37	0,000	121,900	14,38±28,92
Yerliye ödenen bonservis	37	0,000	82,230	8,97±20,40
Yerliden kazanılan bonservis	37	0,000	54,486	8,85±14,88

Tablo 2’de son 14 sezon içinde Süper Lig’de mücadele etmiş 37 takımın altyapıdan yetiştirip sattıkları oyuncular ile yerli ve yabancı futbolculara harcadıkları minimum ve maksimum transfer ücretlerine yönelik tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiştir.

Tablo 3.

Takımların yerli ve yabancı transfer gelir-gider durumları

		N	MeanRank	Sum of Ranks	P
YAKB-YAÖB (mil. €)	NegativeRanks	31 ^a	17,77	551,00	-3,86 (p=,000)*
	PositiveRanks	4 ^b	19,75	79,00	
	Ties	2 ^c			
	Total	37			
YKB-YÖB (mil. €)	NegativeRanks	17 ^d	14,21	241,50	-,957 (p=,338)
	PositiveRanks	17 ^e	20,79	353,50	
	Ties	3 ^f			
	Total	37			

YAKB: Yabancıdan kazanılan bonservis YAÖB:Yabancıya ödenen bonservisYKB: Yerliden kazanılan bonservis YÖB: Yerliden ödenen bonservis

*p<.05

Tablo 3 incelediğinde yabancıdan kazanılan bonservis ile yabancıya ödenen bonservis arasında anlamlı bir fark olduğu (p<.05) yerliden kazanılan bonservis ile yerliden ödenen bonservis arasında anlamlı bir fark olmadığı (p>.05) belirlenmiştir.

Tablo 4.

Takımların transfer harcamalarına ilişkin genel değerlendirme (milyon Euro (€))

	Altyapıdan Kazanılan	Yabancıya Ödenen	Yabancıdan Kazanılan	Yerliye Ödenen	Yerliden Kazanılan
Toplam	65,014	959,69	532,305	331,132	322,86
Yabancıya en çok ödeyen takım	Galatasaray-229,461				
Yerliye en çok ödeyen takım	Fenerbahçe-82,23				
Yabancıdan en çok kazanan takım	Fenerbahçe-121,9				
Yerliden en çok kazanan takım	Trabzonspor-54,486				
Altyapıdan en çok kazanan takım	Galatasaray-28,068				
En çok kar eden takım	Bursaspor-30,272				
En çok zarar eden takım	Fenerbahçe- -169,74				
Son 4 yıl mücadele eden takımların yabancıya ödedikleri	%42,99 (9 takım)				
Son 4 yıl mücadele eden takımların yerliye ödedikleri	%33,73 (9 takım)				
Yabancı sınırının en çok sınırlandırıldığı yıllarda yabancıya ödenen	%25,05 (8 takım) 2yıl				
Yabancı sınırının en çok sınırlandırıldığı yıllarda yerliye ödenen	%33,12 (8 takım) 2yıl				

Tablo 4’te 14 sezon boyunca Türkiye Süper Ligi’nde mücadele eden takımların genel transfer harcamaları gösterilmiştir. Bu süreçte takımlar altyapılardan yetiştirip sattığı oyunculardan 65,014 milyon € transfer ücreti kazanmışlardır. Takımlar, yabancı futbolculara toplam 959,69 milyon € transfer bedeli öderken, sattıkları yabancı oyunculardan 532,305 milyon € gelir elde etmişlerdir. 14 sezonluk süreçte takımlar yerli oyuncuya 331,132 milyon € transfer ücreti öderken, 322,86 milyon € da yerli oyuncuların transferlerinden gelir elde ettikleri görülmektedir.

4. Tartışma ve Sonuç

Çalışmada 2005-2006 ile 2018-2019 sezonları arasında Türk takımlarının transferlere harcadıkları ücretler araştırılmıştır. Toplam 14 sezonluk sürede 37 farklı takım Türkiye Süper Ligi’nde mücadele etmiş, bu takımlar arasından sadece 4 takım (Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş, Trabzonspor) tüm sezonlarda yer almıştır.

Ligde mücadele eden 37 takımın yerli ve yabancı transferine toplamda 1290,822 milyar € harcadıkları görülmektedir. Ayrıca sattıkları yerli ve yabancı oyunculardan ise toplamda 855,165 milyon € gelir elde ederken 465,657 milyon € zarar etmişlerdir. Yabancı oyuncu transferine en çok para harcayan takımlar incelendiğinde 229,461 milyon € ile Galatasaray, 217,52 milyon € ile Fenerbahçe en fazla ücret ödeyen kulüpler olmuştur. Dört büyükler olarak tabir edilen takımların (Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş ve Trabzonspor) yabancı oyunculara toplam 696,208 milyon € transfer ücreti ödedikleri ve bu rakamın toplam transfer bedelinin %53,93’üne denk geldiği görülmektedir. Yabancı ve yerli oyuncu transferlerinin toplamına bakıldığında takımlar yabancı oyuncu transferlerinden 427,385 milyon €, yerli oyuncu transferlerinden de 8,272 milyon € zarar ettikleri görülmektedir.

Yabancı oyuncu transferinden en fazla zarara uğrayan kulüp 127,886 milyon € ile Galatasaray iken, en fazla kâr ise 6,46 milyon € ile Akhisarspor elde etmiştir. Sattıkları yabancı oyunculardan en fazla gelir elde eden takım 121,9 milyon € ile Fenerbahçe olurken, 9 takım (Denizlispor, Orduspor, Elazığspor, Samsunspor, Bucaspor, Sakaryaspor, Mersin İdman Yurdu, B.B. Erzurumspor, Diyarbakırspor, Adanaspor, Kayseri Erciyesspor ve Kocaelispor) yabancı oyuncu transferinden hiç gelir elde edememişlerdir. Dört büyük takımın yabancı futbolcu transferinden geliri, toplam gelirin %67,42’sine denk gelmektedir.

Takımlar arasında yerli oyuncuya ise en çok transfer bedelini 82,23 milyon € ile Fenerbahçe’nin ödediği görülmektedir. Dört büyük takım yerli oyuncu transferine ise toplamda 259,605 milyon € harcamışlardır ki bu da yerli oyuncuya harcanan miktarın %78,39’una denk gelmektedir. Yerli oyuncu transferinden en fazla zarara uğrayan kulüp 74,12 milyon € ile Fenerbahçe iken, en fazla kâr elde eden takım ise 29,982 milyon € ile Bursaspor’un olduğu görülmüştür.

Yerli ve yabancı oyuncu transferlerinde tüm takımlar arasında en fazla zarara 169,74 milyon € ile Fenerbahçe uğrarken, en fazla kâr sağlayan takımın ise 30,272 milyon € ile Bursaspor’un olduğu görülmektedir. Altyapısından yetiştirip sattığı oyunculara bakıldığında en fazla gelir sağlayan kulüpler 28,068 milyon € ile Galatasaray ve 25,9 milyon € ile Bursaspor’dur. İki takımın altyapıdan yetiştirip sattığı futbolculardan kazandığı ücretler 37 takımın altyapıdan yetiştirip sattığı toplam rakamın %83’üne denk gelmektedir. Fenerbahçe’nin de aralarında bulunduğu 26 takım ise bu 14 sezonluk süreçte altyapıdan yetiştirdiği oyunculardan hiç gelir edememişlerdir. 2019 yılında Hollanda’nın Ajax takımı altyapısından yetiştirdiği Frankie De Jong’u Barcelona’ya 75 milyon € ve Matthijs De Ligt’i Juventus’a 85,5 milyon € bonservis bedeliyle göndererek, toplamda 160,5 milyon € (Transfermarkt.com) sadece iki oyuncudan gelir elde etmiştir. Ajax’ın sadece bu iki oyuncudan kazandığı bonservis bedeli, Türkiye Süper Liginde 14 sezon boyunca mücadele eden 37 takımın altyapıdan yetiştirip gelir elde ettiği rakamın neredeyse üç katına denk geldiği görülmektedir. Bu sonuç bize Türk takımlarının altyapıdan oyuncu yetiştirme ve pazarlama konusunda oldukça kötü yönetildiğini göstermektedir.

Yabancı kuralı, son 14 sezonda 8 kez değişikliğe uğramıştır. 2015-2016 sezonundan itibaren 14 yabancı kuralı uygulanmaya başlanmıştır. 9 takım (Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş, Trabzonspor, Kayserispor, İ. Başakşehir, Konyaspor, Antalyaspor ve Kasımpaşa) 14 yabancı kuralının uygulamaya konulduğu yıldan itibaren her sezonda mücadele etmiş ve bu süreçte yabancı futbolcuya harcadıkları

ücretler, toplam harcadıkları ücretlerin %42,99'una denk gelmektedir. Son 4 sezonda yerli futbolcuya harcadıkları ücretler da toplam harcamalarının %33,73'üne denk gelmektedir. Yabancı sınırlamasının en katı uygulandığı 2013-2014 (6+0+4) ile 2014-2015 (5+0+3) sezonlarında da 8 takım her iki dönemde mücadele etmiş ve bu süreçte yerli futbolcuya harcadıkları ücretler, toplam harcadıkları ücretlerin %33,12'sine denk gelmektedir. Bu iki sezonluk dönemde mücadele eden takımların yabancı futbolculara ödedikleri ücretler, toplam harcadıkları ücretlerin %25,05'ine denk gelmektedir. Yüce ve arkadaşları (2017) yılında Türk futbolunda yabancı sınırlaması ve Türk futbolcuların görüşleri isimli çalışmalarında yabancı futbolcu sınırlamasıyla kulüplerin ekonomik sorunları oluşacağını ve bu yabancı futbolcu kuralıyla kulüplerin yöneticilerinin ve aracılardan daha fazla para kazanmasına yol açacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. Yüce ve arkadaşlarının ortaya koydukları bulgular bizim çalışmamızla paralellik göstermektedir. Charyev (2016), Rus futbolunda yabancı sınırlamasının sonuçları çalışmasında, Rusya'daki yabancı futbolcu kontenjanının çalışmalarının ülkedeki gençlik akademilerinin ve kulüplerin altyapılardaki gelişimine yardımcı olduğunu ancak yabancı kuralının sınırsız olması durumunda kulüp sahiplerinin veya başkanlarının altyapıya yatırımlarını azaltacaklarını veya durdurabileceklerini belirtmiştir. Ancak Türkiye'de yabancı sınırının uygulandığı hiçbir dönemde kulüplerin veya yöneticilerin altyapıya yeterli derecede önem vermediğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Sonuç olarak; Altyapılara daha fazla ödenek ayırarak, altyapıdan yetişen oyunculara daha fazla süre vererek ve özellikle yurt dışına transferlerinde kolaylık sağlayarak onların gelişimine katkıda bulunulabilir. Altyapısı gelişmiş olan kulüplere bakıldığında, tesisleşmenin de çok üst düzey olduğu, altyapı oyuncularının kaliteli tesislerde ve alanında yetkin antrenörler tarafından eğitildiği görülmektedir. Bu konuda Ajax ve Barcelona takımlarının altyapı modelleri örnek alınabilir. Takımlarımızın en büyük problemlerinden birisinin de belirli bir oyun sistemine sahip olmamalarıdır. Altyapılardan, A takım seviyesine kadar olan süreçte futbolcular farklı sistemlerde oynamaktadır. Oysa Ajax ve Barcelona gibi takımlarda en alttan en üste tek bir oyun sistemi uygulanmaktadır. Her yaş kategorisindeki antrenörler de bu sisteme uygun kişilerden seçilmektedir. Futbolcular sürekli aynı oyun anlayışı ile yetiştiğinden çok genç yaşlarda A takıma kadar yükselebilmektedir. A takımda da oyuna adapte olmakta zorluk çekmeden kariyerine devam etmektedirler. Takımlarımızın da genç oyuncuları takıma kazandırıp, verim alabilmek adına belirli bir sisteme sahip olmaları gerektiği düşünülmektedir. Yabancı futbolcu sınırlamasının, başarı noktasında Türk futboluna veya Milli takıma herhangi bir pozitif katkısı olmadığı düşünülmektedir. Milli takımlar ve Türk futbol kulüpleri, bu süreçte uluslararası müsabakalarda veya turnuvalarda ciddi başarılar elde edememişlerdir. Ayrıca, Türk futbol takımlarının, oyuncularını başka takımlara transfer etmede de başarısız oldukları görülmektedir. Yüksek transfer ücreti ödedikleri yerli veya yabancı oyuncuları çok daha düşük fiyatlarla veya herhangi bir ücret almadan göndermektedirler. Takımlar bundan dolayı yüksek borçlanmalarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu tarz planlama hataları takımların istikrarlarında da sorun oluşturabilmekte ve yönetimler bu gibi durumlarda antrenör değiştirme yoluna gidebilmektedirler (Gündüz ve Kayhan, 2017). Uzun vadeli planları olmadığından, ilerleyen süreçlerde bu borçlanma, transfer yasağı veya Avrupa kupalarından men edilmeye cezalandırılmaktadır. Takımlarımızın, Avrupa kupalarından uzak kalması onları finansal açıdan da zor durumda bırakmaktadır. Avrupa'dan uzak kalan takımlar bu sefer yabancı oyuncuları Türkiye'ye transfer edebilmek için yüksek bonservis bedelleri ve maaşlar vermektedir. Avrupa kupalarından uzak kalmak aynı zamanda ligin çekiciliğini de etkilemektedir. Bundan dolayı başarı isteyen kaliteli futbolcuların yerine, hedefi daha düşük, olaylara maddi açıdan bakan futbolcuların tercihi olmaktadır. Hem gelir kaynaklarının kesilmesi hem de ödenen yüksek ücretler takımların hâlihazırdaki borçlarını daha da katlamaktadır. Transfer edilen yabancı oyuncuların genelde ilerleyen yaşlarda olması, bu futbolculardan alınabilecek verimi düşürmekte aynı zamanda başka takımlara transferlerinde de gelir kaybına sebep olabilmektedir. Takımların düzenli bir transfer politikalarının olmaması, yeterli scout çalışmasının yapılmaması, altyapıdan yeterli sayıda oyuncuları yetiştirememeleri takımları sürekli zarara uğratmaktadır. Yabancı kuralı sayısı her ne olursa olsun, Türk futbolcularının, yöneticilerin ve takımlarının kendilerini yeterli derecede geliştirmediklerini söyleyebiliriz. Türkiye'de futbol oynamış veya

antrenörlük yapmış spor adamlarından bazılarının sözlerine bakacak olursak: Harry Kewell “ Biz Türkiye’deyken kendimizi zorluyorduk ancak kariyerlerinin tamamını Türkiye’de geçirmiş tecrübeli yerli futbolcular bundan memnun değildi. Genç oyuncular ise benimle çalışmayı ve neler yaptığımı görmek istiyorlardı. Futbolda egoların yüksek olmasından dolayı bazen anlaşmazlıklar yaşanabiliyor. Yabancıların fazladan çalıştığını gören bazı yerli oyuncular ekstra çalışma yapmak istemezken bazıları yapmak istiyorlardı” (Socrates dergi, 2016). Emanuel Adebayor: 33 yaşında olmama rağmen yaşça büyük olduğum Türk oyuncularından daha fit durumdayım, bu da bu işte bir yanlışlık olduğunu gösterir. Türk oyunculara tavsiyem çok daha fazla çalışsınlar” (Star, 2017). Frank Rijkaard: “Her şeyden biraz var Türk futbolunda ama hiçbir şey tam değil” (Hürriyet, 2009). Slaven Biliç: “Türkiye’de temel problem şu; bilgisi olanların yetkisi yok, yetkisi olanların bilgisi yok” (Ordu Olay, 2016). Bu açıklamalar düşüncelerimizi desteklemektedir.

Yabancı sınırının tartışılmasından ziyade ülkenin genel spor politikasının, kulüplerin transfer politikalarının ve mali yapılarının revize edilmesi gerektiği, futbolculara sağlanan psikolojik desteklerin (özellikle altyapıda) artırılmasının da çözüm yollarında etkili olabileceği düşünülmektedir. Konuyla ilgili literatürde yeterli sayıda çalışma bulunmamaktadır. Bizim çalışmamız gibi çalışmaların sayısının artırılmasının ülke futbolu adına önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Alver, F. (2008). Kapitalist üretim sürecinde ırkçılık, futbol ve medya. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*. 26, 223-248.
- Charyev, G. (2016). Consequences of the Limit on Foreign Players in Russian Football. *Soccer & Society*. 17(4), 571-587.
- Demir, T., G., İlhan, L., E. (2019). Spora katılım motivasyonu: görme engelli sporcular üzerine bir araştırma. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 157-170. Doi: 10.31680/gaunjss.525455
- Ersoy, E., Çıtak, L., Güllal, S., Ö. (2016). Yerli ve yabancı futbol kulüplerinin transfer harcamaları bağlamında etkinliklerinin karşılaştırılması. *Maliye ve Finans Yazıları*, (105), 133-152
- Fişne, M., Bardakçı, S. (2018). Taraftarların bakış açısıyla Türk futbolunda yabancı oyuncu sınırlamasına yönelik bir araştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 541-565.
- Goal.com. (2019). Türkiye’deki yabancı kuralı ne? yabancı futbolcu uygulaması değişecek mi? 28.11.2019 tarihinde <https://www.goal.com/tr/galeriler/tuerk-futbolunda-yabanci-sinirlamasinin-yillara-goere/3/59asehzl6dm912ctqjpo52gbd> adresinden alınmıştır.
- Gündüz, B., Kayhan M. (2017). Türkiye ve Avrupa’da antrenör değişiklikleri. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, SI (1), 109-116.
- Hürriyet, (2009). Hiçbir şey tam değil. 16.12.2019 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/hicbir-sey-tam-degil-12396449> adresinden alınmıştır.
- Maguire, J.,Pearton, R. (2000). The impact of elite labour migration on the identification, selection and development of European soccer players, *Journal of Sport Sciences*, 18, 759-769.
- Meletakos, P.,Chatzicharistos, D., Apostolidis, N., Manasis, V., & Bayios, I. (2016). Foreign players and competitive balance in greek basketball and handball championships. *Sport Management Review*, 19(4), 391-401. <http://dx.doi.org/10.1016/j.smr.2015.09.002>
- Ordu Olay, (2016). Bilgisi olanın yetkisi yok yetkisi olanın bilgisi yok. 16.12.2019 tarihinde <http://www.orduolay.com/yazarlar/halil-ozis/bilgisi-olanin-yetkisi-yok-yetkisi-olanin-bilgisi-yok/7211> adresinden alınmıştır.
- Plumley, D.,Ramchandani, M., G., Wilson, R. (2018). The Unintended consequence of financial fair play- an examination of competitive balance across five european football leagues. *Sport, Business and Management An International Journal*, 9(2), 118-133.
- Socrates Dergi, (2016). Yarım Kalan Sihir. 13.12.2019 tarihinde <https://www.socratesdergi.com/yarim-kalan-sihir/> adresinden alınmıştır.
- Sözcü. (2019). Türk futbolunda bitmeyen ‘yabancı kuralı’ tartışması. 28.11.2019 tarihinde https://skor.sozcü.com.tr/2019/02/18/turk-futbolunda-bitmeyen-yabanci-kurali-tartismasi_980893/ adresinden alınmıştır.
- Star, (2017). Yıldız Golcü Adebayor: türk futbolcuları çalışmayı sevmiyor. 13.12.2019 tarihinde <https://www.star.com.tr/spor/yildiz-golcu-adebayor-turk-futbolculari-calismayi-sevmiyor-haber-1236508/> adresinden alınmıştır.
- Swinnen, B. (2016). *Strength Training for Soccer*. Routledge, Taylor & Francis Group.
- TFF, (2011). Statüleri (2011-2012 Sezonu). 29.11.2019 tarihinde <https://www.tff.org/default.aspx?pageID=133> adresinden alınmıştır.

- TFF, (2013). Statüler (2013-2014 ve 2014-2015 Sezonu). 17.12.2019 tarihinde <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/0000014/TFF/STATULER/2013-14-Sezonu-Super-Lig-Statusu.pdf> adresinden alınmıştır.
- TFF, (2015) Statüler (2015-2016 Sezonu Spor Toto Süper Lig futbolcu uygunluğu yabancı futbolcu fon bedelleri). 17.12.2019 tarihinde <https://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/0000016/Ligler/Statuler/2015-2016-Sezonu-SporTotoSuperLig-Statusu.pdf> adresinden alınmıştır.
- Transfermarkt, (2019). 12.12.2019 tarihinde https://www.transfermarkt.com.tr/ajax-amsterdam/transfers/verein/610/saison_id/2019 adresinden alınmıştır.
- Trtspor. (2019). Türk futbolunda geçmişten günümüze yabancı kuralı. 28.11.2019 tarihinde <https://www.trtspor.com.tr/haber/futbol/spor-toto-super-lig/gecmisten-gunumuze-yabanci-kurali-185912.html> adresinden alınmıştır.
- Vöpel, H. (2011). Do We Really Need Financial Fair Play in European Club Football? An Economic Analysis. *CESifo DICE Report*, 9(3), 54-59.
- Yüce, A., Katırcı, H., Kuzu, C. (2017). Türk futbolunda yabancı futbolcu sınırlaması ve türk futbolcuların görüşleri. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 24-39.

ENGLISH EXTENDED SUMMARY

Introduction; Sport has an important place in the social life of people. A person can actively participate in any sport or take on the role of an audience. Sport, not only a part of the culture of nations, but also potentially affects their economies significantly. It is desirable that the chances of winning to be equal for the teams in the league are equal. (Meletakos et al., 2016). Global sport processes, can lead to inadequate or externally under or dependent development of nation's talent (Maguire and Pearton, 2000). These developments are thought to threaten financial stability and disrupt the balance of competition not only between clubs but also between European leagues. To ensure long-term financial stability and balance its competitiveness, the UEFA Executive Committee and Association of European Clubs, accept the Financial Fair Play. For the first time, the Financial Fair Play means that there will be harmonized, European-wide and tighter regulation for all European clubs (Vöpel, 2011). Against wider economic pressures, the European football market has incremental growth over the last two decades. A significant portion of this growth is known as the "Big Five" leagues, the English Premier League, Germany Bundesliga, Italy Serie A, Spain La Liga and France League 1 (Plumley et al., 2018). The fact that football has reached higher levels also affects the transfer policies of the clubs. They need better quality players in order to be able to compete with their rivals in both national and international competitions. This need directs teams to the transfer of foreign players as well as domestic players. From 1951 until today in different ways in Turkey foreign players restrictions were applied. **Method;** The research is a quantitative study and descriptive scanning model which is one of the quantitative research methods is used in the research. In this study, the figures spent by the teams who have competitive in the Turkish Super League between 2005-2006 and 2018-2019 seasons have been examined. The data of the domestic and foreign football players that the teams have transferred to and sent to other teams and the players that have been trained in the infrastructure and transferred to other teams have been obtained through transfermarkt.com The data obtained from the research were analysed with IBM SPSS statistics 23 program. Descriptive statistical analysis and Wilcoxon test were used for data analysis. **Results;** The 37 teams in our study spent € 959,69 million in foreign players in the last 14 seasons and generated € 532,305 million in revenues. The teams spent a total of € 331,132 million on native players, and earned a total of € 322,86 million. Teams generated € 65,14 million in infrastructure players. While the teams spent € 1,290,822 billion on the domestic and foreign players they transferred, earned € 855,165 million from the players transferred to other teams. It is seen that the teams make lose a total of € 435,607 million in the transfer. The club suffered the most loss from the foreign player transfers while Galatasaray was € 127,886 million, while Akhisarspor has the highest profit with € 6.46 million. Fenerbahçe earned the highest income from foreign players with € 121,9 million. The 9 teams did not receive any income from the transfer of foreign players. Fenerbahçe suffered the highest loss of € 169,74 million among all teams in domestic and foreign player transfers and Bursaspor with € 30,272 million made the most profit. **Conclusion;** regardless of the number of foreign rules, we can say that Turkish football players, executives, managers and teams do not develop themselves sufficiently.